

**MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA SAVODXONLIKNI OSHIRISH
KO'NIKALARINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI**

Ortiqova Yulduz Akram qizi

Shahrisabz Davlat Pedagogika instituti

Pedagogika fakulteti

3- kurs talabasi

Annotasiya: Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarni savodga o'rgatish jarayoni keltirib o'tilgan bo'lib, nutq o'stirishga qaratilgan ishlarni amalga oshirishda yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanish samaradorligi qanchalik muhim ekanligi alohida yoritilgan.

Kalit so'zlar: Nutq o'stirish metodikasi, mashg'ulot, didaktik o'yinlar, metodlar, texnologiya, o'qish va yozish.

Muhtaram Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek: “Farzandlarimizning qobiliyatini ro'yobga chiqarishga bolalikdan e'tibor berib, ularning kamoloti uchun barcha imkoniyatlarimizni safarbar etsak, yurtimizdan yana ko'plab Beruniylar, Ibn Sinolar, Ulug'beklar yetishib chiqadi. Men bunga ishonaman”.

Yoshlikda olingan bilim toshga o'yilgan naqsh kabidir. Bolaga yoshligidan yaxshi ta'lim-tarbiya berilsa shubhasiz, uning kelajagi uchun puxta poydevor bo'ladi. Ta'kidlangan maqsadni amalga oshirish uchun ta'lim berishning zamonaviy usul va metodlari ishlab chiqilmoqda. Ta'lim berishning bu usullarining amaliyotga tatbiq etilishi mashg'ulot jarayonini pedagogik texnologiyalar va metodlar bilan chambachas bog'langan holda o'tkazilishiga bog'liq.

Yoshlarni zamonaviy fan-texnikaning, umuman, ilm-fanning yutuqlaridan bahramand qilmasdan turib, ularga yuqori malakali kasb egalari bo'lib ulg'ayishlariga zamin yarata olmaymiz.

Ma'lumki, har qanday texnologiya ta'limning yangi mazmunini shakllantiruvchi ta'lim tamoyillariga asoslanadi va ta'lim oluvchi shaxsini tarbiyalash, unda mehnat va muayyan yo'nalishlarda kasbiy ko'nikmalarni hosil qilishga yo'naltiriladi.

So'nggi yigirma yil ichida bolalarning erta savodxonligini oshirish uchun kompyuterga asoslangan dasturlar ishlab chiqilishi kengaymoqda. O'rganilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, bunday dasturlar istiqbolli, chunki bunday yondashuv bolaning ehtiyojlariga javoban moslashtirilgan holda ishlab chiqilgan.

Xususan, yurtimizda olib borilayotgan islohotlar, qabul qilinayotgan qonun va farmonlarda ham bolalarga sifatli ta'limtarbiya berish uchun zamonaviy texnologiyalarni qo'llash to'g'risida to'xtali o'tilgan.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 8-dekabrda “Boshlang'ich ta'limga bolalarni majburiy bir yillik tayyorlashga bosqichma-bosqich o'tish bo'yicha chora-tadbirlar haqida”gi 999-sonli qarori tasdiqlandi. Ushbu qarorda bolalar tayyorlov guruhlarining o'quv-tarbiya jarayoniga zamonaviy innovatsion pedagogik texnologiyalarni, ta'lim va tarbiyaning samarali shakllari va usullarini joriy etish masalalari ko'zda tutilgan. 10 Shuningdek, 2018-yil 30-sentyabr, “Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi qaror va YUNISEF tashkilotining “Bolaga yo'naltirilgan ta'lim dasturi”da MTTlarining ta'lim-tarbiya jarayonida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish dolzarb masala ekanligi ta'kidlangan..

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-maydagi “O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risi”dagi qarori tasdiqlandi. Ushbu konsepsiyasining asosiy yo‘nalishlaridan biri, maktabgacha yoshdagi bolalarning har tomonlama intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlanishi uchun shart-sharoitlar yaratish va mazkur tizimda innovatsiyalarni, ilg‘or pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish ko‘zda tutilgan.

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 22-dekabrda 802-sonli “Maktabgacha ta’lim va tarbiyaning davlat standartini tasdiqlash to‘g‘risida”gi qarori tasdiqlandi. Qarorga ko‘ra, Davlat standartining maqsadi – maktabgacha ta’lim tizimini zamonaviy talablarga asoslangan holda tashkil etish, bolalarni sog‘lom va har tomonlama yetuk qilib voyaga yetkazish, ta’lim-tarbiya jarayoniga samarali ta’lim va tarbiya shakllari hamda usullarini joriy etish hamda ma’naviy barkamol avlodni tarbiyalash, shuningdek maktabgacha ta’limning mazmuni, shakli, vositalari va usullarini tanlashda innovatsion texnologiyalarga asoslanganligi, xorijiy mamlakatlarning ta’lim sohasida me‘yorlarni belgilash tajribasidan milliy xususiyatlarni hisobga olgan holda foydalanishdan iborat. Yuqoridagi qaror va farmonlarda belgilangan vazifalarni amaliyotda qo‘llash masalasi ilmiy tadqiqotimizning dolzarbligini belgilaydi. Bu borada zamon talablaridan kelib chiqib, ta’lim-tarbiya jarayonida ta’lim texnologiyalaridan foydalanish zaruriyati mavjud. Shu bilan bir qatorda bolalarni savodga o‘rgatish jarayonida axborot -kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish samaradorligi oshmoqda va aynan shuning uchun maktabgacha ta’lim tashkilotlarida ushbu texnologiyalarga tez-tez ehtiyoj ortib bormoqda.

Ma’lumki, maktabgacha yoshdagi bolalar harflar yoki so‘zlarni o‘qiy olmaydilar, bu esa yozish va o‘qishda qiyinchiliklarga olib keladi. Savodxonlik qobiliyati bolalarga o‘qishni o‘rganishga yordam beradi, bu esa bolalarni maktabda oson va muvaffaqiyatli o‘qishini ta’minlaydi. Aynan axborot -kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish esa nutq o‘stirish mashg‘ulotlarini olib borish jarayonini yanada osonlashtirmoqda.¹³

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-maydagi “O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risi”dagi qarori tasdiqlandi. Ushbu konsepsiyasining asosiy yo‘nalishlaridan biri, maktabgacha yoshdagi bolalarning har tomonlama intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlanishi uchun shart-sharoitlar yaratish va mazkur tizimda innovatsiyalarni, ilg‘or pedagogik-texnologiyalarni keng joriy etish ko‘zda tutilgan. Va bu ta’lim-tarbiya jarayonida bolaning nutqi ravon bo‘lishi, yozish va o‘qish ko‘nikmalarini shakllantirish hamda maktab ta’limiga sifatli tayyorlash masalalari turibdi.

Yuqoridagi qaror va farmonlarda belgilangan vazifalarni amaliyotda qo‘llash masalasi ilmiy tadqiqotimizning dolzarbligini belgilaydi. Bu borada zamon talablaridan kelib chiqib, ta’lim-tarbiya jarayonida ta’lim texnologiyalaridan foydalanish zaruriyati mavjud. Sir emaski, maktabgacha yoshdagi bolalarga ta’lim berish jarayonida zamonaviy texnologiyalaridan foydalanish orqali ko‘zlangan natijaga erishishi imkonini yaratadi.

Bundan kelib chiqadiki, maktabgacha yoshdagi bolalar harflar yoki so‘zlarni o‘qiy olmaydilar, bu esa yozish va o‘qishda qiyinchiliklarga olib keladi. Agar maktabgacha yoshdagi bolalarga ta’lim berish jarayonida turli texnologiyalaridan foydalanilsa, didaktik materiallar bilan mashg‘ulotlar tashkil etilsa barcha yosh doirasidagi bolalarni savodini chiqarishga olib keladi. Bu esa ta’lim jarayonini yanada osonlashtiradi hamda pedagog-tarbiyachidan muntazam ravishda o‘z ustida ishlash, kasbiy mahoratini oshirish kabi masalalarni hal etishga imkon yaratdi. Savodxonlik qobiliyati bolalarga o‘qishni o‘rganishga yordam beradi, bu esa bolalarni maktabda oson va muvaffaqiyatli o‘qishini ta’minlaydi. Maktabgacha ta’limning asosiy maqsadi bolalarni sifatli maktab ta’limiga tayyorlashdan iborat. Bu borada esa, eng avvalo bolalarni savodxonlikka tayyorlashning samarali tizimini tashkil etish tarbiyachining asosiy vazifalardan biridir.

Aniqlanishicha, inson eshitish a'zolariga nisbatan ko'rish a'zolari yordamida qabul qilingan ma'lumotni besh marotaba ko'p eslab qolishi mumkin. Sababi - eshitish a'zolariga nisbatan ko'rish zonalaridan olinayotgan ma'lumotlar qayta kodlashtirilmay to'g'ridan-to'g'ri xotiraga o'tadi va saqlanadi. Bola ham tashqi dunyodan oladigan ma'lumotlari ko'proq ko'rish orqali bo'lib, aynan ular ko'rgan narsa va hodisalarni tezroq eslab qolishadi. Shuningdek, ta'limning an'anaviy uslublarida ta'lim beruvchi (tarbiyachi) ta'lim jarayonining markazida bo'lib, ta'lim oluvchi (tarbiyalanuvchi) passiv eshituvchi va ishtirokchi bo'lib qoladi. Bu esa bolaning fikrlashi, uning kognitiv faoliyati pasayishiga olib keladi. Bugungi kun tarbiyachisiga qo'yiladigan talablardan biri, u bolani sevish, bola bilan yaxshi munosabatda bo'lish va shuningdek ta'lim-tarbiya jarayonini to'g'ri tashkil etish hamda bolani savodini chiqarishdir.

Shu ma'noda, S.S.G'ulomov multimedia texnologiyalari yordamida o'tilgan mashg'ulot jarayonini quyidagicha ta'riflaydi:

bolalar berilayotgan materiallarni ko'rish (video) asosida qabul qilsa axborotni xotirada saqlab qolishi 25-30% ga oshadi. Bunga qo'shimcha sifatida o'quv materiallari audio, video va grafika ko'rinishida mujassamlashgan holda berilsa, materiallarni xotirada saqlab borish 75 % ga ortadi. Bu esa ta'lim jarayonlarida multimedia texnologiyalarini qo'llash zaruriyatini keltirib chiqarmoqda.

Zamonaviy axborot texnologiyalari tarkibiga multimedia, matn, grafika, animatsiya, raqamlashtirilgan harakatsiz tasvirlar, video, tovush, nutq kabi ma'lumotlarni kiritish, qayta ishlash, saqlash, uzatish va namoyish qilish imkonini beradigan texnologiyalar yig'indisi.16 Aynan nutq o'stirish faoliyatida bevosita axborot texnologiyalaridan foydalanish bolada kommunikativ aloqani tarkib toptiradi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarni zamonaviy savodga tayyorlash yuzasidan bir qator olimlar o'zlarining ilmiy tadqiqotlarini amalga oshirgan. Jumladan, I.Tixeyevaning "Nutq o'stirish nazariyasi va metodikasi" o'quv qo'llanmasi orqali maktabgacha ta'limda bolalarning og'zaki nutqini o'stirish, tengdoshlari va kattalar bilan nutqiy muomala malakalarini shakllantirish orqali nutqda so'zdan to'g'ri va o'rinli foydalanish, ya'ni nutq va xulq egasi bo'lish kabi ma'naviy axloqiy sifatlarni, so'zlash odobini egallashni shakllantirish ko'zda tutiladi.

Marsimkevich "Bolalarni maktab o'qishi uchun tayyorlash" mavzusida savodxonlikka tayyorlash bo'yicha uslubiy qo'llanmasida esa 1-6 yillik savodxonlik shakli taqdim etilgan. Qo'llanmada bolalarning ajoyib shakldagi harflar va tovushlar, ularning xususiyatlari, o'xshashliklari va farqlari bilan tanishish imkoniyatiga ega bo'lishlari va materiallarni bolalar bog'chalari guruhlari, maktabgacha tarbiyachilar bilan ishlashda maktabga tayyorgarlik ko'rish paytida foydalanilishi mumkinligi to'g'risida fikrlar keltirilgan.

Nozim Burgul ta'kidlaganidek, maktabgacha tarbiya davri barcha ta'lim olimlari katta ahamiyat beradigan jarayondir. Biroq, bu jarayonning maqsadini amalga oshirish uchun yaxshi rejalashtirilgan ta'lim dasturlari kerak. Maktabgacha ta'lim davri bolalar bog'chasini, ya'ni bolani bilim olishida qabulxona ta'lim faoliyatini ta'minlaydi. Ta'lim texnologiyalarining har yili o'zgarib borishi tufayli bu sohadagi o'quv faoliyatida ijobiy farqlar ko'rinmoqda. Ya'ni bunda avvalgi o'quv faoliyatidan ko'ra, yangicha o'quv yondashuviga talab oshib bormoqda. Boshqa tomondan, bugungi axborot jamiyatida ta'limni jadallashtirish va ta'lim samaradorligini oshirish uchun ba'zi talablar mavjud. Shundan kelib chiqib aytishimiz mumkinki, bugungi kun tarbiyachisi har tamonlama bilimli, ijodkor bo'lishi, o'z faoliyatini tashkil eta olish ko'nikmasiga ega bo'lishi kerak. Mamlakatimizda va xorijiy davlatlarda noan'anaviy va interfaol metodlar tushunchasi haqidagi sohaning ko'zga ko'ringan olimlari T.Samokoto, M.Makaran, T.Talibrant, V.Fevelov, U.Nishonaliev, B.Farberman, N.Saidahmedov, M.Kamoliddinov, B.Vahobjonov, D.Sharipova, T.Usmonxo'jaev, R.Salomov, X.Meliev, F.Ahmedov va boshqalarning turli qarashlaridan ijodiy foydalanildi.

Tayyorlov yoshdagi bolalarni savodga o'rgatish bo'yicha o'zbek olimlaridan F.R. Qodirovaning "Nutq o'stirish metodikasi" nomli darsligida bolaning nutqini rivojlantirish va uni savodga tayyorlash to'g'risida ma'lumot keltirib o'tilgan. A.D.Qurbonovanning "Bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash metodikasi" o'quv qo'llanmasida bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash metodikasining o'ziga xos xususiyatlari, asosiy yo'nalishlari, shakllari va metodlari, maktabgacha ta'lim tashkilotlarining qisqa muddatli guruhlarida bolalarni maktabga tayyorlash,¹

"Ilk qadam" davlat dasturi asosida bolalarni savodga o'rgatish, bolaning maktab ta'limiga tayyorgarligi tahlili, tashxislash usullari, bolalarning maktab ta'limiga tayyorgarligiga ta'sir etuvchi omillar keng yoritilgan. Dastur talabiga binoan, 6 yoshdan 7 yoshgacha bo'lgan bolalarni ta'lim olishlari va savodini chiqarish masalalarni atroflicha yoritilgan.

Maktabgacha ta'limning asosiy vazifasi bolalarni maktabda ta'lim olishga tayyorlashdan iboratdir. Bugungi kunda maktabgacha yoshdagi bolalarni sifatli maktab ta'limiga o'tkazish ularning savodxonlik darajalarini yaxshilash bo'yicha "Ilm yo'li" variati dastur 6 yoshdan 7 yoshgacha bo'lgan bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash bo'yicha quyidagi vazifalar ko'zda tutilgan.

Nutq, o'qish va savodga tayyorlash bo'yicha vazifalar¹⁸

1	Grammatika va leksikaning rivojlanishi davom etadi, nutq ravon bo'ladi
2	Lug'atini boyitish
3	Mustahkamlash va faollashtirish, nutqning grammatik to'g'riligini takomillashtirish
4	Og'zaki nutqni shakllantirish
5	Ravon nutqni rivojlantirish
6	Sinonimlar, antonimlar va sifatlardan foydalana olishi

Bu vazifalarni bajarish uchun tayyorlov guruhida yil davomida jami 72 ta mashg'ulot o'tkaziladi. Shulardan 36 tasi bolalarning og'zaki nutqini o'stirish bo'yicha, 36 tasi savodga tayyorlash bo'yicha bo'ladi. Mashg'ulotlarning davomiyligi 25-30 daqiqani tashkil etilishi to'g'risida belgilab qo'yilgan.¹⁹

Yuqoridagilardan ko'rinib turibdiki, maktabgacha tayyorlov yoshdagi bolalarning savodxonlik ko'nikmalarini shakllantirish ularni maktab ta'limiga tayyorlash juda muhim vazifa hisoblanib, tarbiyachilardan katta mas'uliyat talab qiladi. Chunki, maktabgacha yoshdagi bolalarni o'qishga majburlamaslik kerak. Aks holda bu o'qishga bo'lgan salbiy munosabatni keltirib chiqarishi mumkin. Bunday holatlarning oldini olish uchun har bir mashg'ulotni pedagogik texnologiyalar yordamida olib borishimiz kerak. Shundagina biz ko'zlangan natijaga erishamiz .

Albatta, bolada harflar va tovushlarni biron bir rasm yoki aniqroq u tasvirlangan mavzu bilan bog'langanda, ularni o'rganish osonroq bo'ladi. Shu sababli maktabgacha yoshdagi bolalar bilan alifboni o'rganish uchun rasmlari bo'lgan harfli kartochkalar ishlatilgan. Bolaga alifboda yozilgan harflarni darhol o'rgatmaslik kerak. Bola tez o'rganishi uchun tovushlardan

¹ Nazim Burgul, MustafaYa'gan. The importance and the roles of information technologies in preschool education. Procedia - Social and Behavioral Sciences. Volume 1, Issue 1,2009, Page

² O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirining 2020-yil 27-martdagi 54-son buyrug'iga 1-ilova

boshlash maqsadga muvofiqdir. Tarbiyachilar bolalarning yosh xususiyatlari, qiziqishlari ehtiyojlarini hisobga olgan holda savodxonlikni o'rgatishlari kerak.

5 yoshida bola allaqachon ongli ravishda o'qish va yozishga va shu bilan bir qatorda, rasm chizishga ham qiziqish bildiradi. U harflardan so'z, so'zdan esa gap tuzilishini tushunadi. Besh yoshli bola mustaqil ravishda, ota-onasining taklifisiz harflar yasash, plastilindan haykal yasash uchun buyumlardan foydalanishi mumkin. Bola aynan shu davrdan boshlab kitob sahifalarini varaqlashi, qo'lga qalam tutishi ham ko'zatiladi. To'rt va besh yoshli bolalar uchun "Biz xatlarni o'rganamiz" maxsus ish kitobi mavjud bo'lib, unga ko'ra ular ota-onalari bilan birgalikda yoki mustaqil ravishda o'qishlari mumkin. Shu bilan bir qatorda, bolalar nutqini o'stirishga xizmat qiladigan ertak kitoblarni ota-onalar farzandlariga o'qib berishlari ham bolada o'qishga nisbatan qiziqishni orttirishga sabab bo'ladi. Bu yoshda asosiy narsa bolaning to'g'ri va izchil gapirishidir. Buning uchun ota-onalar boladan biror narsani aytib berishni so'rashlari kerak, masalan, bugungi kunda nim

Alifboni o'rganishda 6 yoshdan boshlab yodlash va o'qishni boshlash uchun eng yaxshi davr. Agar bundan oldin bola harflarni o'rganishni xohlamasa, ota-onalar ko'p tashvishlanmasliklari kerak. Bola bu davrda ko'proq o'qish faoliyatidan ko'ra, o'yin jarayonini afzal ko'radi. Aynan shuning uchun ham tarbiyachi bolalar ta'lim berish jarayonida ta'limiy, didaktik o'yinlardan foydalanishi kerak. Bola o'yin orqali ko'plab ma'lumotlarga ega bo'ladi. 6 yoshda bola alifboni 3 yoshga qaraganda ancha tezroq o'rganadi. Bolalar uchun alifbo harflarini o'rganish oson bo'lgan juda ko'p turli xil usullar va mashqlar mavjud. Bular maxsus rang berish kitoblari, kompyuter o'yinlari, harflarni kesish, ularni plastilindan yasash, o'qish va yozish mashqlari kabilardir.

Albatta, bolada bu ko'rsatkichlar o'z-o'zidan shakllanmaydi, ular pedagogik jarayon ma'sulidir. Shu o'rinda multimedia texnologiyalarni faoliyat jarayonida qo'llashning o'ziga xos afzaliklarini ko'rsatib o'tish joizdir:

- 1). Har bir mashg'ulotdan ko'zda tutilgan maqsad aniq o'rnatiladi;
- 2). Mashg'ulot mazmunini saralashda bir tomondan -bolalarning qiziqishlari, ehtiyoji, qobiliyatlari, ikkinchi tomondan -tarbiyachining ijodkorligi, mahorati, uchinchidan - bog'chadagi mavjud shart-sharoitlar hisobga olinadi;
- 3) ta'lim jarayonini bir butunlikda ko'rib, ta'lim maqsadi, uning mazmuni, bilim berish usullari va vositalari hamda ta'lim oluvchi va ta'lim beruvchilarni bir doiraga keltiradi.
- 4) ta'lim natijalarini avvaldan belgilab, ta'lim jarayonini nazorat qilish va baholash kabi qismlarini o'zaro uzviy bog'laydi.
- 5) bolalarga berilgan bilimlarni yodlab aytib berishga emas, balki ta'lim-tarbiya jarayonining yakunida aniq bir maqsadga erishishni kafolatlaydi.
- 6) metodlarni qo'llash samarasi yoki yakuniy natija – bola shaxsini rivojlantirish va maktabga o'qishga tayyorlash ekanligiga tarbiyachi alohida e'tibor qaratishi lozim. Bola tarbiya jarayonining sust, harakatsiz ob'yekti bo'lib qolmasdan, balki faol ishtirokchi sub'yektga aylanishi kerak.²¹

Maktabgacha tayyorlov guruhlari bolalarini savodga o'rgatishda multimedia texnologiyasidan foydalanish, asosan uch tomonlama amalga oshiriladi.

1	Kompyuter va uning dasturlari yordamida didaktik vositalar tayyorlanadi hamda Internet va masofali ta'lim ashyolaridan foydalaniladi.
2	Kompyuter ishtirokida bevosita dialog metodi asosida bolalarga yangi material o'rgatiladi. Shuni ta'kidlash kerakki, 6–7 yoshli bola kattalar kabi kompyuterda ishlashga qodir emas. Shuning uchun, MTTlarda yangi materialni o'rganishda bevosita dialog metodidan foydalanish maqsadga muvofiqdir. Bu holda kompyuter didaktik vosita manbai rolini o'ynaydi.

3	Bilvosita dialog – virtual axborot muhitida kompyuter bilan dialog asosida multimedia texnologiyasi amalga oshiriladi. Bunda material bolalar tomonidan mustaqil o‘rganiladi, o‘tilgan material mustaqil takrorlanadi, mashqlar mustaqil bajariladi, multimediali kompyuter o‘yinlari mustaqil amalga oshiriladi va bola mashqlarni, kompyuter qo‘ygan vazifalarni, o‘yinlarni takror-takror bajarib, qo‘yilgan mashg‘ulot maqsadiga erisha oladi. Bu holda multimedia texnologiyasidan foydalanganda kompyuter ta‘lim manbai rolini o‘ynaydi.
---	--

Agar MTTdagi kompyuterlar soni 5–6 dan ortiq bo‘lsa, mashgulot frontal ravishda, bitta bo‘lsa, undan navbatma-navbat foydalanilgan holda o‘tkaziladi. Bunday holda taklif etilgan birinchi tarbiyalanuvchi tarbiyachi tomonidan berilgan savolga to‘g‘ri javob bera olmasa, ikkinchisidan so‘raladi. Agar MTTlarda proyektor va ekran (yoki elektron doska) bo‘lsa, tarbiyachi mashg‘ulotni «kompyuter-elektron doska» usulidan foydalanib olib boradi.

Yuqorida ta‘kidlanganidek, mashg‘ulot davomida tarbiyalanuvchilarning kompyuter oldida 15 daqiqadan ortiq o‘tirishi mumkin emasligi e‘tiborga olinishi kerak. Chunki tarbiyachi bolalarning diqqati tarqoq ekanligini, uzoq muddat davomida bir ma‘lumotga e‘tibor qarata olmasligini e‘tiborga olishi kerak. Shuni ham alohida ta‘kidlash kerakki, «Maktabgacha 3dan 5 yoshgacha bo‘lgan bolalar ta‘lim-tarbiyasiga qo‘yilgan Davlat standarti»da ham bolaning kompyuterda shug‘ullanishi 15–20 daqiqa etib belgilangan.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini o‘stirish va savodga o‘rgatishda hamda nutq o‘stirishga doir metodikalardan foydalanishning ahamiyatini rivojlantirish usullarini ta‘minlovchi amaliy tajribalarga asoslangan didaktik materiallardan jamlanmasini o‘quv jarayoniga tadbiiq etilsa kutilgan natijaga erishish mumkinligini nazarda tutildi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. D. R. Babayeva . “Nutq o‘stirish nazariyasi va metodikasi” Toshkent .”Barkamol fayz media” 2018
- 2 .Nazim Burgul, MustafaYa‘gan. The importance and the roles of information technologies in preschool education. Procedia - Social and Behavioral Sciences. Volume 1, Issue 1,2009, Page
3. O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta‘lim vazirining 2020-yil 27-martdagi 54-son buyrug‘iga 1-ilova
4. “Ilk qadam” davlat o‘quv dasturi O‘z bekiston Respublikasi Maktabgacha ta‘lim vazirligining 2022yil 4- fevraldagi 1- sonli bayonnomasi qarori bilan tasdiqlangan va nashr etilgan dastur.